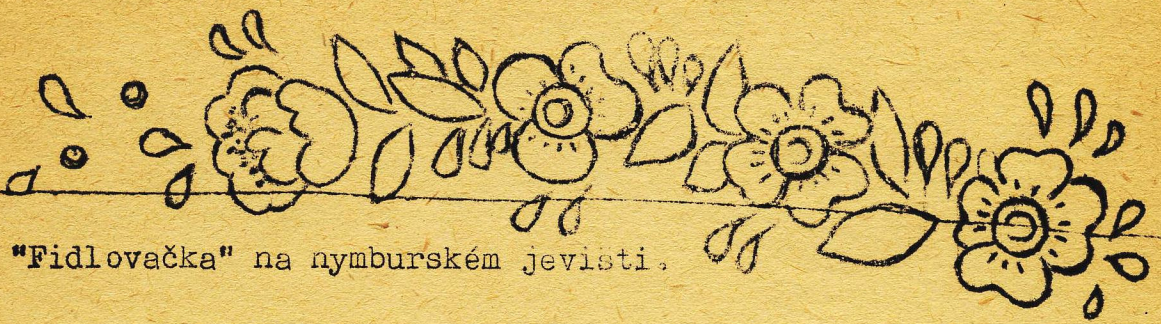

TESDEHÁČEK

ZPRAVODAJ XI. STŘEDOČESKÝCH
DIVADELNÍCH HER V NYMBURCE

K 76

Tylova "Fidlovačka" na nymburském jevišti.

Tylova hra "Fidlovačka" /v úpravě A. Weniga/ se v Nymburce poprvé hrála 1. listopadu 1926 za spoluúčasti pěveckého spolku Hlahol.

K dalšímu nastudování této hry došlo až v roce 1934. 27. října se hrál její čtvrtý obraz pod titulem "Kde domov můj" pro žáky nymburských škol. 21. prosince téhož roku byla uvedena jako slavnostní představení "na paměť 100. výročí hymny" a to právě v den, kdy před sto lety měla svou první premiéru ve Stavovském divadle. V roce 1935 byl sehrán v přírodě její čtvrtý obraz pro sjezd nymburských rodáků. Po deseti letech v roce 1945 byla opět v repertoáru našeho divadla a měla 9 repríz.

Po dlouhých 33 letech si zase našla cestičku na nymburské jeviště a přáli bychom si, aby ta cestička ji dovedla i do srdcí našich diváků. Její nastudování je symbolickou kytičkou k šedesátým narozeninám naší republiky.

Osudy Tylovy "Fidlovačky"

Počátkem 19. století si vytvořila německá dramaturgie nový typ divadelní hry, který rázem získal oblibu. Byla to tak zvaná lokální fraška líčící, zpravidla karikaturně, život určitého města a uvádějící do děje postavy s typickými místními znaky. Nekladla vysoké nároky na umělecké cíle, šlo spíše o co nejvěrnější zachycení současného místního života. Obliba veseloher u obecnstva vedla ke snaze vytvořit vlastní českou frašku a nepřebírat lokální frašky německé. Kritik a básník J. K. Chmelenský vyzýval v roce 1828 v "Časopise společnosti vlasteneckého musea w Čechách" k napsání takového dílka: "Nejvíce by ale dle mého zdání národní lokální fraška diváky nalákala, a vtipem mravy či lépe nynější nemravy korigujícím, mnohý užitek přinesla, a jestli by se kteří spisovatelé u pracování lokálních frašek uvázati měli - byli by to čeští." Dale pak v článku píše: "My píšeme bez tisku, a koho by k spisování aurí sacra flames /prokletá snůvost zlata/ hnala, ten by hladem umřel. My píšeme jen z lásky k vlasti a k věci. My máme jen jedno divadlo: tedy je hodno i pro ně toliko psátí a odměna, totiž spokojenost obecnstva jistější. Slíbená od vzácného Klicpery taková lokální fraška pod názvem Fidlovačka a jisto, že se nezmejlím, když plné divadlo přislibuji."

Z tohoto citátu vyplývá, že do původní české lokální frašky byly vlastenci kladeny velké naděje, že ji nepovažovali pouze za nenáročnou zábavu, ale za mocný výchovný a nápravný prostředek v ohledu mravním, společenském i vlasteneckém. Dále z něho vyplývá, že původně měl být autorem první české frašky V. K. Klicepra, ale není jisté, že napadl napsat hru o jarní ševcovské slavnosti Fidlovačce, byl skutečně Klicperův. Klicpera však svůj slib nikdy nesplnil a námět čekal na jiného autora, kterým se stal Klicperův žák a oddaný přítel - Josef Kajetán Tyl.

Motiv Tyla zaujal. V polovině roku 1833 uveřejnil v Pospíšilově časopise "Jindy a nyní" veršované dramatické pásmo složené z motivů připomínaných na pražské ševcovské slavnosti. V následujícím roce pak začal pracovat na hře se zpěvy, která měla být obrazem ze života pražského.

této novince, kterou pro něho lokální fraška byla. ~~pracoval~~
na ní až do poslední chvíle hru
pracovaval.

Premiéru měla "Fidlovačka" dne 21. prosince 1824 ve Stavovském
divadle v Praze. Musila být sehrána za dvě hodiny, mezi 4. a 6. hodinou
odpolední, to je v době vyhrazené tehdy pro české hry. Hráno bylo
"v prospěch kapelmistra Františka Škroupa", který složil ke hře hudbu.
Tance nastudoval "baletmistr" Raab.

O přijetí naší první lokální frašky obecně se dovídáme
z obšírného referátu Dr. J. K. Chmelenského uveřejněného v "České včele":
"Vyznáváme rádi, že všichni hercové i herečky co nejpilněji hráli,
a že dnešní představení letošního roku nejlepší se zdálo."

Chmelenský se pak rozepisuje o jednotlivých obrazech, o hereckých
výkonech hlavních představitelů, o líbivé hudbě a tanečních výstupech.
Dále citujeme "Ku konci byli i pan spisovatel i pak skladatel - ač
ne bez odporu některých syčících hlasů - vyvolání. Každý mírný
vlastenec dojista divadlo spokojen opustil."

V německém listě Bohemia se objevila kritika zcela jiná. Rozkacený
kritik Anton Müller, který se spatřoval zkarikován v postavě
Hvězdoleského, vytýkal dramatikovi sympatie k lidovým vrstvám, posměch
vyšším společenským vrstvám a hru, naplněnou vlastenectvím
a demokratičností, ostře odsoudil.

Repríza "Fidlovačky" se konala, jako Benefiční představení budoucí
Tylovy manželky Magdaleny Forchheimové, dne 11. ledna 1825. Tyl hru
znovu upravil, zkrátil a přeobsadil. Na rozdíl od vyprodané
premiéry se tentokrát divadlo nenaplnilo. Úspěch sklízely zejména písně.
Zvláště píseň "Kde domov můj" musela být několikrát opakována.
Jedá se, že úspěšnější než autor hry byl skladatel Škroup. Tyl sám
hudební pasáže uznával za lepší než hru samotnou. Přesto, že slíbil
nové přepracování, k Fidlovačce se již nikdy nevrátil, ani jako herec,
ani jako autor a také ji nevydal tiskem.

Knižního vydání se Fidlovačka dočkala až v roce 1877. Nakladatelé
Mikuláš a Knapp ji zařadili do edice "Divadelní ochotník" jako 146.
svazek. Úprava, v jaké byla vydána, ochudila a značně zkomolila
originál, nejen v textové, ale i v hudební části.

Na rozhraní let 80. a 90. pořádal J. L. Turnovský o Tylovy spisy
pro Hynkovo nakladatelství a zařadil Fidlovačku do prvního svazku
divadelní her.

J. L. Turnovský, Tylův švagr, byl nadšeným stitelem a ochráncem jeho díla. Zajímavé je, že Fidlovačku vydává "především jako historickou hru", tedy nikoliv pro uměleckou hodnotu. Vydává ji opět v jiné úpravě, daleko bližší originálu, se změnami v textu i osobách s poznámkou "v prvotní podobě".

V roce 1926 tylovský badatel Miloslav Hýsek objevil však v plzeňském museu neznámý text této hry, který byl identifikován jako autentický, neboť obsahuje nejen poznámky Tylovy, ale i opravy škroupovy, vlastnoručně psané, a konečně opravy a změny, jež dělal v textu pořadatel českých her ve Stavovském divadle J. N. Štěpánek. Byla to zřejmě režijní kniha prvního nastudování Fidlovačky.

Na jeviště se Fidlovačka vrátila až v roce 1917, kdy byla slavnostně vzkříšena na scéně Městského divadla na Královských Vinohradech. Bylo to opravdu slavné vzkříšení. Hra dávno zapomenutá, jen dvakrát hraná, dosáhla tentokrát 68 repríz. Každé představení mělo nezapomenutelnou atmosféru. Národní umělec Václav Vydra o tom píše: "Až pak přišel rok 1917, kdy se na bojištích rýsoval konec staré říše rakouské a kdy jsme se u nás chápali všech prostředků, jak tomuto nebezpečí napomáhat. Ani divadlo nestálo v této snaze na posledním místě. K. H. Hilar, pohotový hlavně jako dramaturg, cítil, že by Tyl mohl být na místě a vzpomněl si na - Fidlovačku, vlastně však na to, že by píseň "Kde domov můj", zazpívaná z jeviště českému lidu, mohla udělat více, než jen kasovní povinnost. A tak došlo ke vzkříšení Fidlovačky 33 let po její premiéře. A věru bylo to slavné vzkříšení, když za režie Františka Hlavatelého, v úpravě Adolfa Weniga, v sobotu 9. června 1917 zazněly pak první tažty té prosté písně, Kde že domov můj. Celé divadlo rázem povstalo a opravdu strženo zpívalo plnými hlasy až do konce tuhé písně se starým Marešem, kterého hrál Ternus. Bez přehánění - strhující slavný okamžik, kdy i my herci na jevišti, jako by zmizelo líčidlo a tváří a kostýmy s těla, zcela civilně, dojati byli jsme s sebou. A Fidlovačka už nezmizela od té chvíle z repertoáru českých divadel. Našla tam, ať se jí jako hře okoli vytýká, svůj praison d'etre."

V roce 1932 se Fidlovačka v režii K. H. Hilara dostala až na prkna Národního divadla. Píseň "Kde domov můj" se stala státní hymnou a je nám všem drahá v celé šíři a hloubce svého významu.

Vybráno z předmluvy a doslovu k vydání Fidlovačky z r.1953

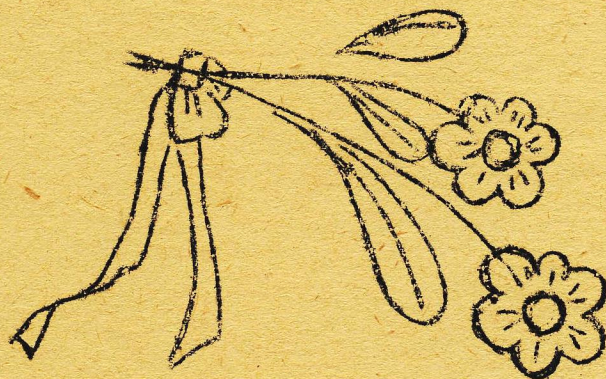
Před oponou

Za oponou

Překvapila nás návštěvnost diváků

Na závěrečné besedě, než se rozběhla debata o všem možném, krátce promluvil s. režisér i herec souboru "Vydra" ZK ROH Byšice - S. Rob.

"Byl jsem požádán, abych řekl několik slov o našem souboru. Má velkou tradici, ale je pro nás těžké získat členy, starí nám odcházejí a mladí nejsou. Příčinou všeho je také to, že Byšice má 2 tisíc obyvatel. Snad by se mně mohl někdo zeptat, proč jsme nehráli angazovanou hru? Máme s tím celkem špatné zkušenosti, lidi to odradí, i my musíme bojovat za diváka. Po této konverzační veselohře jsme sáhli, a přiznám se, dala nám dost fušku. A co říct k samému němu představení? Jsme rádi, že jsme hráli tady v Nymburce. Jsme venkovský soubor, a snad to nebudete brát jako frézi, když vám řeknu, že to byla pro nás pocta a potěšení hrát zde. Cítili jsme se nejvíc zodpovědní. A návštěva diváků nás překvapila. Obecenstvo bylo výborné, vynikající a pozorné. Hrál se nám tu dobře."

Eva Hrubá

Před oponou

Za oponou

Jak se Vám líbí?

Tentokrát byla na programu veselohra Z. Podskalského "Liga proti nevěře". Divadlo se obdivuhodně zaplnilo. Velký podíl na tom měli opět učni z ŽOU Nymburk. O přestávce jsem zastavila dva diváky, ženu a muže ve věku okolo 50ti let.

"Proč jste dnes přišla do divadla?" Položila jsem oné sympatické paní otázku. "Zajímá mě, jak hrají ochotníci, porovnávám potom s profesionály. Mnohem víc oceňuji práci amatérů, kterou dělají ve svém volném čase a s velikou láskou. Dnešní herecké výkony jsou pěkné." "Děkuji".

"Dobrý večer, promiňte, jak se Vám líbí dnešní hra?" Zastavila jsem sportovně vypadajícího muže.

"No, jsou to ochotníci, ale obdivuji tu jejich lásku a práci, a kterou divadlo dělají. Je to krásný, že je něco drží. A hra? Jak se mi líbí? Představoval jsem si to trochu jinak. Ale jsem rád, že jsem šel. Je to veselé a člověk se potřebuje odreagovat."

Potom jsem už pospíchala na své místo, protože přestávka skončila.

PATRONI

"Jen jednu otázku. Zajímalo by mě, jakou práci má patronátní závod pro SDH? Není to jen formalita?" Tuto otázku jsem položila s. Kopecké, zastupkyni patronátu UŠ ČSTV Nymburk.

"Ne, určitě to není formalita, ani to tak nebereme. Je to pro nás, pro pracovníky ČSTV velká pocta, že se můžeme průběhu her zúčastnit. U pravidelně po dobu 8 let. Co pro nás z toho vyplývá za práci? Pokud přijede soubor během dne a je čas, ukážeme mu naše středisko, provedeme po Nymburce. Jinak mu předáváme upomínkový dárek - trvalou hodnotu, aby měl soubor vzpomínku na Nymburk a náš patronát."

Eva Hrubá

~~PŘED OPROU~~ :

~~ZA OPROU~~

Deti a pohádka

Setmělo se, v divadle by byl slyšet špendlík spadnout, ale jen do té chvíle, dokud nevstoupil na jeviště "pohádkový dědeček", potom to v divadle šumělo, děti napovídaly hercům, vykřikovaly, byly šťastné a plně **zapojené** do děje. Pohádka "Byl jednou jeden drak", sehraná amatérským divadelním souborem KaS Kralupy nad Vltavou, byla úspěšná. Větem se líbila a to bylo hlavní.

HERCE

Příjezd amatérského souboru DK AZNP Mladá Boleslav byl nervozní. Ještě v půl sedmé večer nebyl autobus na dopravu, najednou vypověděl. Nezbývalo než sednout do osobních automobilů. Těsně před sedmou hodinou soubor dorazil. Nic záviděníhodného. Diváci již byli v divadle a na svých místech. Opona se rozevřela několik minut po sedmé. Nikdo z přítomných ani netušil, co se dělo ještě před chvílí v zákulisí. Amatérský soubor DK AZNP Ml. Boleslav vystoupil s hrou A. Vampilova "Historky z venkovského hotelu".

Režisér i představitel hlavní role jedné z "provinčních anekdot" byl Zdeněk Kuna. "Řekněte mi, kterou práci máte raději, práci režiséra nebo herce?"

"Režiséra." - jednoznačně odpověděl Zdeněk Kuna - "Protože k této práci spíš inklinuji, ale je třeba si také zahrát, dostat se do pozice herce." "Prozraďte mi něco ze své práce."

"Tuto hru jsme nastudovali narychlo. Začali jsme v listopadu. A proč právě tuto hru? Z praktických důvodů. Jsou to dvě odlišné historky, mohli jsme tedy zkoušet každý zvlášť. Teď připravujeme hru bratří Čapků "Ze života hmyzu". Chtěl bych spolupracovat s dalšími dvěma soubory, vybrat ty nejlepší herce a celou hru udělat nekonvenčním způsobem. Ukázat každý druh hmyzu v různých dějinných vývojových etapách lidstva - od antiky až po keramický věk."

"To je jistě výborný nápad. Přeji Vám do Vaší další práce mnoho úspěchů."

DIVADELNÍ HUMOR

Z pera pana Beroušky

Zavěrem trochu pelyňku ...

Je-li něco v divadle krásného, pak to jsou zkoušky, ona doba hledání, rozporů, pochyb a vážení a jejich dozrávání v představení, ta živá setkání denně s jiným obecenstvem, čas vítězství a proher. Neboť stejně jako v žádném odvětví lidské práce ani v divadle není úspěch konečného tvaru nikým a ničím dopředu zaručen.

A potom: Kdyby byl život v divadle jenom samá legrace, volně a každému rozdávaná, proč by se herci tak vášnivě domáhali práce, stále nových úkolů a nových překážek, a proč by byli tolik nešťastní, když musí, jak se se steskem říká, chodit jen kolem divadla?

Nakousl jsem řeč o úspěších a prohách. Prvé těší, druhé bolí, to je pravda, a bolí hodně dlouho. Ale ani velké prohry nesmí odradit ani tvůrce, ani návštěvníky.

Když v hledišti divadla začnou slábnout a žloutnout světla, když se setmí docela, lidé ztichnou a osvítlí se jen magický obdélník portálu, když poprvé zašumí opona nebo dá dirigent ruce dolů - neznám nic většího a krásnějšího, co by mohl člověk na tomto světě prožít ...

Nevěříte? Já tomu pořád nepřestávám věřit.

Bylo mi s Vámi dobře

Po šest dnů jsem tu bylo s Vámi, se svými herci, s jejich touhou předvést to nejlepší, s jevištěm dějových obrazů, slov a gestikulací. Bylo mi s Vámi dobře, a Vaším pochopením při napínavém ději, se smíchem při jakékoliv legraci, s potleskem za práci všech, co ve mně hráli, zpívali, osvětlovali, uváděli, organizovali, uklízeli.

 Vaše DIVADLO

Chtěli bychom poděkovat

Všem, kdo se podíleli na zdárném průběhu XI. ročníku Středočeských divadelních her : účinkujícím souborům, milým hostům z řad profesionálních umělců, zástupcům MěstNV, patronátním závodům, IŠU, pracovníkům SKKS, OKS, MKS a okr. muzea v Nymburce, ochotníkům z divadelního souboru Hálek a Všem těm kteří spolupracovali na organizaci a přípravě této přehlídky.

Přípravný výbor

Středočeských divadelních her

Bylo mi s Vámi dobře

Milí čtenáři

Všechno, co jsem na svých stránkách přinášel Vám mělo přiblížit ochotnickou činnost a mělo být cestičkou k srdci všech přátel divadla.

Snad se mi to podařilo.

Starala se o mne redakční rada: Eva Hrubá
Hana Navrátilová
Alena Svobodová
Alena Šimková

a odpovědná redaktorka Irena Čeeová Váš
Esdéháček

NA SHLEDANOU o XII. Středočeských divadelních hrách v roce 1979

Zpravodaj Esdéháček vydává Přípravný výbor XI. Středočeských divadelních her v Nymburce.

Odpovědný redaktor: Čeeová Irena

Povoleno odborem kultury ONV v Nymburce pod č.j. 0220/76

Počet výtisků: 100 kusů